

■ Доц. Манолов, президентът унифицира дебат за необходимостта от промяна в изборителната система и въвеждането на мажоритарен елемент. Толкова ли е зле нашата изборителна система?

- Дискусията е навременна. Прекалено голямо внимание отделяме на другите реформи - икономическа, социална и пр., а забравихме политическата. Промените трябва да вървят успоредно. Изборителната система се нуждае от генерален ремонт. Без пресмисляне на модела не можем да вървим напред. Ако обаче променим единствено изборителните закони, без да отделим специално внимание на финансирането на партиите, на Закона за политическите партии, на поредица закони, свързани с политическата система, успехът няма да е пълен.

■ Но това води автоматично до необходимост от промяна и в конституцията?

- И тя трябва да се променя. Най-лесното е да се коригират съответните части, свързани с евентуалните промени в изборително законодателство. Но това е формалната страна. Време е да преосмислим дали са необходими 240 депутати. Намалването на броя им не е свързано с икономии,

Доц. ГЕОРГИ МАНОЛОВ е роден на 30 ноември 1958 г. в София. Завършил е ПУ "Паисий Хилендарски". Доктор е по политология и ректор на Колежа по икономика и администрация в Пловдив. Автор е на над 50 научни труда, публикувани в страната и чужбина. Работи в областта на теорията на политиката, елитарните теории, политическите системи, политическия маркетинг, предизборните кампании, финансирането на партиите и др.

глас - 1 лев. Не е обосновано, когато имаме нисък жизнен стандарт, бедност, да отделяме от държавния бюджет толкова пари за партиите, включително и за тези, които не са в парламента. Няма практика в ЕС държавата да субсидира извънпарламентарна сила.

Доц. ГЕОРГИ МАНОЛОВ:

Лукс е да заделаеме 200 млн. лв. за партиите

Разговаря ИНА МИХАЙЛОВА

които след това да се разпределят на калпак, а с търсенето на по-високо качество. Ако това стане паралелно с промяна в законите за политическите партии, за изборите и пр., ще се повишат качеството и конкурентоспособността. Едно е да имаме 60 мажоритарни и 60 пропорционални мандата, а друго - 240 пропорционални.

■ Да разберам, че сте за смесена изборителна система? Ваши колеги определят идеята за мажоритарен елемент като популистка?

- Не бива да подхождаме негативно към мажоритарния вот. Аматорски са приказките, че нямало да може да се направи ново райониране, че щяло да бъде трудно и пр. Толкова ли е трудно в Англия, с над 60 млн. избиратели, да се правят мажоритарни избори? Да, разликата между двете страни е голяма, но не сме изпробвали този модел в ситуация, в която има и обществена нагласа за промяна на изборителната система. Смесената система също има негативи, но трябва да се пробва. Не съм привърженик на частичните модификации.

■ Основателни ли са опасенията, че мажоритарният вот се купува по-лесно?

- Има такива основания. Основният проблем при нас е липсата на възискателност и контрол. Ако се предприемат радикални мерки година преди изборите, трудно ще се купува мажоритарният вот. Българинът е нихилист към държавното, към правното. Особено в годините на прехода. Търговията с гласове няма да се осуети никога и докрай, особено сред малцинствените групи, но няма да е патологичен случай както сега. Едва ли има партия, която да не купува гласове в различна степен и под различна форма.

На последните местни избори в

Нека се направи проверка колко губеци общински фирми са дарители на последните местни избори, казва политологът

Казанлък например бе приложен т.нар. "испански" модел. През 1982 г. тогавашните социалисти съумяха да покритят 8,7 млн. долара за предизборни цели. Договорите бяха фиктивни, сключени с видни интелектуалци, на които бе платено по няколко стотин долара. Останалите средства бяха прикрити с фиктивни документи и използвани за реклама и покупка на гласове. Разкритието направи испанският съд, който разпедна аферата. Същото се случи и в Казанлък, но в по-малки размери. Санкция от 2500 лв. е смешка! Или пускане под гаранция като в Сандански! И най-добрите закони, и най-добрата конституция няма да проработят качествено, ако съдебната ни система не съди по европейски.

■ Във финансирането на партиите ли е разковничето на корупцията у нас?

- Търговията с гласове като корупционен политически действие съществува от най-дълбока древност. В древен Рим кандидатите за сенатори са

купували гладиаторските игри. Според исторически данни един игри тогава са стрували 750 млн. сестерции - 150 000 марки. Кандидатите за сенатори са казвали на необразованите: отивате безплатно на гладиаторските игри, но искам да гласувате за мен. Длъжността е била неплатена, почетна. Стигнало се дори дотам, че през 53 г. от н.е. по данни на Теодор Момзен, известен познавач на древността, било забранено на политическите субекти да вземат кредити. А това било на мода! Вземали се кредити за всякакви кампании и за да не фалира окончателно древен Рим, се намесили институциите и забранили това.

В началото на XXI в., противно на мнението на някои български политици, купката на гласове не е масово явление в Европа. Било е някога, сега е изключение. Заможният човек, средната класа, не се блази от 20, 30, 50, 100 и повече лева, защото тези пари не са проблем. Неслучайно у нас казусът касае предимно малцинствата и бедните слоеве. Партиите, участвали в управлението досега, имат голяма вина. Не направиха нужното за толкова години да се приближим до държави като Полша, Чехия и Унгария, с които стартираме от приблизително еднакви позиции в началото на прехода.

■ Как гледате на идеята за увеличаване в пъти държавната субсидия на партиите? Или сте привърженик на радикалната теза за няма такава?

- Привърженик съм на идеята да няма държавна субсидия за партиите. Но! Тя би проработила в по-развита държава и икономика. Сега трябва да има държавна субсидия, но не смятам, че е нужно сумата да е трикратно по-голяма от настоящата.

Ако увеличим парите толкова, с колкото всички настояват, партия с 1 млн. гласоподаватели (а толкова гласове ще бъдат необходими за спечелване на изборите през 2009-а според мен) ще разполага с 13-14 млн. лв. А ако не се промени и настоящото статукво формации, които не са влезли в парламента, но са получили над 1% на избори, да имат право на държавна субсидия, значи ще отделяме минимум 50 млн. лв. годишно, т.е. 200 млн. лв. за 4-годишен мандат. 200 млн. лв. за партийните каси! Това е лукс! Държавата се превръща в храненик на своите партии! И в същото време те реализират "двойно финансиране" - от държавата и от дарители. Нека я има държавната субсидия, но да е разумна - от порядъка на настоящата, дори по-ниска. Добре беше замислено: 1

■ Какъв механизъм предлагате за спонсориране на партиите?

- Различен от действащия, неуравнителен механизъм. Даваме държавни субсидии, но: (примерите са условни, законодателят ще фиксира параметрите) до 150 хил. гласа на избори - 100-150 хил. лв., от 150 до 300 хил. гласа - с 15, 20 или 30% повече. И така пропорционално нагоре. Каква е идеята? Да се стимулират партиите да правят качествени предизборни кампании, за да спечелят повече гласове. Трябва да има и бариера, която да не позволява на партиите с под 150 хил. гласа например да получават каквато и да било субсидия, ако не са парламентарно представени. Не може да се дават пари на калпак. Механизъм като този в действания ни сега закон работи, но в развитите страни.

■ А що се отнася до финансирането от бизнеса?

- Какво пречи да стимулираме партиите и бизнеса с оглед ограничаване търговията с гласове и други уродливи явления. Защо да не се запише в законите текст, според който държавата дава преференции на този бизнес, който е спонсорирал легитимно и светло своите партии. Ако бизнес структурата финансира партия със 100 хил. лв., не да крие парите, защото има таван до 30 000 лв., а за отстъпка от 70 хил. лв. да ползва данъчни преференции в рамките на 4-годишния мандат. Така е в Германия, Канада и др. страни. Целта е ограничаване на нелегалния достъп на мръсните пари по нелегитимни канали до партиите.

Безспорно трябва да има регистър на донорите. Според Закона за политическите партии и изборителните закони една бизнес структура може да финансира партия със сума до 30 000 лв. Но, забележете, споменава се за фирми, а не за холдинги. Мощните холдинги имат над 10 фирми в структурата си. Няма законови пречки "майката" да спонсорира чрез "децата" си партия. Какво излиза? Един холдинг на практика може да финансира с 300 000 лв. партия. Това са много пари, а има таван 1 млн. лв. за финансиране на партия, 2 млн. лв. за коалиция. Къде отиваме? Това трябва да се регулира.

Необходимо е да се забрани на фирмите с държавно и общинско участие да спонсорират партии. Нека държавата да направи проверка колко общински фирми са участвали с дарения на последните местни избори. Какво чудо ще излезе - губещи дружества тотално даряват една или друга партия! Докога?

”

Няма практика в ЕС държавата да субсидира извънпарламентарна сила